

Činnost exekutora, vykonávaná jiným subjektem a bezdůvodné obohacení

Náhrada ve smyslu ustanovení § 458 odst. 1, věty druhé, obč. zák. je peněžitým vyjádřením hodnoty výkonů bez ohledu na to, že exekuční činnost je svěřena zákonem určeným subjektům, které její výkon na jiného nemohou delegovat; sankcí za porušení této direktivy je postižení smlouvy, upravující vztah exekutora a dalšího subjektu, neplatností. Pokud pak ale jde o náklady, vzniklé dalšímu subjektu v souvislosti s takovou smlouvou, nic nebrání tomu, aby jejich výše byla poměřována s odměnou a náhradou exekutora při provádění exekuce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 1210/2007, ze dne 26.1.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně R. s. r. o., zastoupené advokátkou, proti žalovanému JUDr. L. N., soudnímu exekutorovi, zastoupenému advokátem, o 78.990,50 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 10 C 179/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 7. 11. 2006, č.j. 23 Co 303/2006-291, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 7. 11. 2006, č.j. 23 Co 303/2006-291 (vyjma výroku, jímž byl změněn rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 30. 3. 2006, č.j. 10 C 179/2005-241, tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni 3.952,- Kč s 2,5 % úroky z prodlení ročně od 3. 3. 2005 do zaplacení), a rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 30. 3. 2006, č.j. 10 C 179/2005-241, v části, jíž byla zamítnuta žaloba o zaplacení 75.038,50 Kč s 2,5 % úroky z prodlení ročně od 3. 3. 2005 do zaplacení, a ve výroku o nákladech řízení, se ruší a v tomto rozsahu se věc vrací Okresnímu soudu v Pardubicích k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Pardubicích rozsudkem ze dne 30. 3. 2006, č.j. 10 Co 179/2005-241, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala po žalovaném zaplacení 78.990,50 Kč s 2,5 % úroky z prodlení ročně od 3. 3. 2005 do zaplacení, a zavázal ji k náhradě nákladů řízení. Z provedených důkazů zjistil, že účastníci uzavřeli smlouvu, na základě které žalobkyně prováděla úkony při exekuční činnosti vykonávané žalovaným, který se zavázal platit žalobkyni odměnu a hradit jí náklady spojené s vyřízením každého exekučního příkazu, tj. po vymožení pohledávky s příslušenstvím. V exekučních věcech vedených žalovaným pod sp. zn. EX 4212/04 a EX 4651/04 žalobkyně docílila vydobytí pohledávek, ale žalovaný sjednanou odměnu a účtované náklady odmítl uhradit. Soud prvního stupně uzavřel, že smlouva, kterou kvalifikoval jako smlouvu mandátní (§ 566 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku ve znění pozdějších předpisů, dále jen „obch. zák.“), je neplatná (§ 39 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů, dále jen „obč. zák.“), a protože nelze rozlišit, jaká část odměny připadá na úkony exekuce a jaká část na ostatní činnosti, stíhá neplatnost právní úkon jako celek. Nárok není důvodný ani z titulu odpovědnosti za bezdůvodné obohacení, neboť nelze dovodit, že exekuce provedla v plném rozsahu žalobkyně; podle zjištění soudu prvního stupně úkony v exekučních řízeních prováděli vedle žalovaného také Mgr. D. L. (koncipient) a dále osoby, které byly „zároveň ve vztahu k žalobkyni i žalovanému“ (D. T., P. H., R. V. a R. H.).

Rozsudkem ze dne 7. 11. 2006, č.j. 23 Co 303/2006-291, Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobkyni 3.952,- Kč s 2,5 % úroky z prodlení ročně od 3. 3. 2005 do zaplacení; jinak je potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně a ve shodě s ním uzavřel, že smlouva, podle níž žalobkyně (za úplatu) vykonávala ve prospěch žalovaného (soudního exekutora, dále jen „exekutor“) úkony při provádění exekuce, tj. úkony, které podle zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. [120/2001](#) Sb.“), mohou činit jen exekutor, popřípadě při splnění zákonných podmínek exekutorský koncipient, exekutorský kandidát nebo zaměstnanci exekutora, odporuje citovanému zákonu a je tudíž neplatná (§ 39 obč. zák.). Jestliže obohacení spočívalo ve výkonech, které za žalovaného na základě neplatné smlouvy v exekučních řízeních provedla žalobkyně, musí být poskytnuta peněžité náhrada vyjadřující ekonomickou protihodnotu toho, co není možné vrátit in natura (§ 457, § 458 odst. 1 obč. zák.). Odměna obvykle poskytovaná za obdobnou činnost v daném místě a čase, tj. úplata za úkony při provádění exekuce, to však podle odvolacího soudu být nemůže. Důvodem je „zvláštní povaha exekučního řízení,“ tedy to, že úkony provedené v exekuci jinou osobou než exekutorem (popř. osobami uvedenými výše) nemají žádné účinky. Náhrada přichází v úvahu jen za činnosti, s nimiž jsou spojeny „faktické výdaje“ (např. cestovné, skladné, vyhledávací služby apod.), které vyhláška č. [330/2001](#) Sb. nezahrnuje mezi ty hotové výdaje, za které přiznává náhradu toliko exekutorovi a jen v souvislosti s exekuční činností (takovými jsou výdaje podle § 13, náhrada za ztrátu času podle § 14, náhrada za doručení písemnosti podle § 15). Žalobkyně má proto podle odvolacího soudu jen nárok na náhradu cestovného (50% z 6.080,- Kč, 50 % z 1.824,- Kč).

Rozhodnutí v části, jíž odvolací soud potvrdil ve věci samé rozsudek, kterým soud prvního stupně zamítl žalobu co do 75.038,50 Kč s 2,5 % úroky z prodlení ročně od 3. 3. 2005 do zaplacení, napadla žalobkyně dovoláním, uplatňujíc důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“), a důvod podle § 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř. V rámci prvního z dovolacích důvodů prosazuje názor, že mandátní smlouva není neplatná, neboť na jejím podkladě úkony exekuce prováděly osoby v postavení zaměstnanců žalovaného, ostatní činnosti, které nebyly úkony exekuce, prováděly tytéž osoby jako zaměstnanci žalobkyně a za tyto výkony si podle smlouvy účtovaly náklady (ostatně výkon exekuční činnosti žalovaného předmětem posouzení není). Za nesprávný považuje dovolatelka závěr o absolutní neplatnosti smlouvy i proto, že na daný případ dopadá ustanovení § 40a obč. zák., tedy to, že neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil (žalovaný sám vyhledal v roce 2001 Mgr. D. L. a P. H. a požádal je o spolupráci při výkonu exekuční činnosti). Pokud dovolací soud přisvědčí názoru, že smlouva je neplatná, má dovolatelka nárok na peněžitou náhradu za úkony vykonané v obou exekucích, a to ve výši odměny stanovené vyhláškou č. [330/2001](#) Sb. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení nesouvisí s tím, že žalovaný je exekutorem, a ani s otázkou, zda výkon činností při provádění exekucí žalobkyní mělo či nemělo účinky předpokládané zákonem. Druhému dovolacímu důvodu (řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) lze přiřadit výtky týkající se výzvy soudu prvního stupně k doplnění rozhodných skutečností v tom směru, aby bylo možno posoudit nárok z titulu bezdůvodného obohacení, a neprovedení navržených důkazů. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Je-li napadeným rozhodnutím – jako v projednávaném případě – rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, jemuž nepředcházelo kasační rozhodnutí odvolacího soudu, je dovolání přípustné za podmínek vymezených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř., které ji

spojuje se závěrem dovolacího soudu, že rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o.s.ř.).

Dovolací přezkum předjímaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. je předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, navíc otázek zásadního významu; dovolání lze tudíž odůvodnit jedině ustanovením § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř., tj. tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Tímto důvodem, kterým dovolatelka správnost rozhodnutí (mimo jiné) poměřuje, je dovolací soud vázán (včetně jeho konkretizace) a pouze v jeho intencích posuzuje, zda rozhodnutí odvolacího soudu má skutečně zásadní právní význam.

Zásadní právní význam rozsudek nemá v řešení právní otázky neplatnosti mandátní smlouvy pro rozpor se zákonem (§ 39 obč. zák.). Vymáhání subjektivních povinností na základě rozhodnutí nebo jiných titulů není již jen doménou státní moci, nýbrž za podmínek stanovených zákonem č.

[120/2001](#) Sb. exekuci provádí (i) exekutoři, jejichž úkony se považují za úkony soudu (srov. § 4, § 28, § 52 odst. 2 cit. zákona). Svěření úkonů při provádění exekuce žalobkyni (mandatáři) přímo odporuje zákonu, takže závěr o (absolutní) neplatnosti takového ujednání je výrazem standardní soudní praxe. Námitka, že to byl žalovaný, který neplatnost způsobil, význam nemá, protože ustanovení § 40a obč. zák. dopadá na případy tzv. relativní neplatnosti.

Dovolání je však přípustné pro řešení otázky týkající se vydání bezdůvodného obohacení, neboť ohledně jí je rozhodnutí zásadně právně významné (§ 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o.s.ř.). Z odůvodnění napadeného rozhodnutí se podává, že žalobkyni nenáleží peněžitá náhrada za úkony provedení exekucí vedených pod sp. zn. EX 4212/04 a EX 4651/04 ve výši odpovídající odměně za výkon exekuční činnosti (§ 5 a násl. vyhlášky č. [330/2001](#) Sb.), stejně tak jí nenáleží peněžitá náhrada za činnosti, s nimiž byly spojeny hotové výdaje, za které vyhláška č. [330/2001](#) Sb. přiznává náhradu jen exekutorovi a jen v souvislosti s exekuční činností (hotové výdaje podle § 13, náhrada za ztrátu času podle § 14, náhrada za doručení písemností podle § 15).

Právní posouzení je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatil, musí obohacení vydat (§ 451 odst. 1 obč. zák.). Bezdůvodným obohacením je - mimo jiné - i majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu (srov. § 451 odst. 2 obč. zák.).

Podle ustanovení § 457 obč. zák., je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.

Podle ustanovení § 458 odst. 1 obč. zák. musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

V projednávané věci vycházel odvolací soud ze zjištění, že účastníci uzavřeli smlouvu, kterou se žalobkyně zavázala dohledávat a kontaktovat povinné osoby, jednat s nimi ohledně plnění dluhů odpovídajících vymáhaným pohledávkám a činit další nezbytné úkony potřebné pro úplné vymožení pohledávek, např. doručovat písemnosti (rozhodnutí a exekuční příkazy žalovaného), dohledávat, sepisovat a zajišťovat postižitelný majetek povinných, zajišťovat vyhotovení znaleckých posudků atd. Žalovaný se zavázal platit žalobkyni odměnu, kterou účastníci sjednali ve výši 20 % odměny exekutora (žalovaného), a hradit náklady spojené s vyřízením každého exekučního případu. Odměna

a náhrada nákladů byla účtována po úplném vymožení pohledávek s příslušenstvím. Na základě této smlouvy žalobkyně jednala i v exekucích vedených žalovaným pod sp. zn. EX 4212/04 (proti povinným J. a J. F.) a EX 4651/04 (proti povinné J. F.), které skončily vymožením pohledávek. Žalovanému fakturou z 25. 2. 2005 účtovala za obě exekuce 20 % z odměny, 50 % cestovného, 50 % náhrady za ztracený čas a 25 % nákladů za doručování, tedy celkem 78.990,50 Kč. Úkony v obou exekučních řízeních prováděl žalovaný, Mgr. D. L. (koncipient exekutora) a dále osoby, které byly také zaměstnanci žalovaného (D. T., P. H., R. V., R. H.).

Z exekučních spisů odvolací soud zjistil, že příkazem k úhradě nákladů exekuce z 7. 2. 2005 (EX 4212/04) žalovaný určil odměnu 288.000,- Kč, náhradu hotových výdajů podle § 13 vyhlášky č. [330/2001](#) Sb. 680,- Kč, cestovné 6.080,- Kč, náhradu za ztrátu času podle § 14 vyhlášky č. [330/2001](#) Sb. 4.000,- Kč, náhradu za doručení písemností podle § 15 vyhlášky č. [330/2001](#) Sb. 400,- Kč, skladné 9.360,- Kč a vypracování znaleckého posudku 14.200,- Kč. Příkazem k úhradě nákladů exekuce z 7. 2. 2005 (EX 4651/04) žalovaný určil odměnu 10.130,- Kč, náhradu hotových výdajů podle § 13 vyhlášky č. [330/2001](#) Sb. 680,- Kč, cestovné 1.824,- Kč, náhradu za ztrátu času podle § 14 vyhlášky č. [330/2001](#) Sb. 1.200,- Kč a náhradu za doručení písemností podle § 15 vyhlášky č. [330/2001](#) Sb. 400,- Kč.

Ustanovení § 457 obč. zák., jehož význam tkví v tom, že zakotvuje vzájemnou vázanost práv a povinností účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 3/2006 pod č. 28), dopadá na případy, kdy majetkový prospěch představující bezdůvodné obohacení získaly přijetím plnění ze smlouvy obě smluvní strany, jinak řečeno, kdy obě smluvní strany skutečně plnily. Pokud jedna z nich (v daném případě žalovaný) závazek ze smlouvy nesplnila, nemění to nic na tom, že druhá smluvní strana, která plnila (zde žalobkyně), má právo na vydání toho, oč se přijetím plnění druhý účastník smlouvy bezdůvodně obohatil; nárok se opírá o ustanovení § 451 odst. 2 obč. zák., neboť účastník plnil z neplatného právního úkonu (smlouvy).

Odvolací soud správně uzavřel, že spočívalo-li bezdůvodné obohacení ve výkonech, které na základě neplatné smlouvy provedla v exekučních řízeních namísto žalovaného žalobkyně, musí být za ně poskytnuta peněžitá náhrada vyjadřující ekonomickou protihodnotu toho, co není možné vrátit in natura (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 805/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura 12/2002 pod č. 235, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 8/2000 pod č. 53). S úvahou, že při určení výše peněžitě náhrady nelze vycházet z odměny za výkon exekuční činnosti a z náhrad hotových výdajů, za ztrátu času a za doručení písemností, které v době, kdy výkony žalobkyně provedla, přiznával zákon č. [120/2001](#) Sb. (a na jeho základě vyhláška č. [330/2001](#) Sb.) exekutorovi, se již ztotožnit nelze. Vydání bezdůvodně získaného majetkového prospěchu nesouvisí s tím, jaké právní účinky v exekučním řízení měly úkony provedené žalobkyní; pro určení výše nároku (případně i podle § 136 o.s.ř.) je rozhodující pouze to, zda byly - a v jakém rozsahu - vykonány. Náhrada ve smyslu ustanovení § 458 odst. 1, věty druhé, obč. zák. je peněžitým vyjádřením hodnoty výkonů bez ohledu na to, že exekuční činnost je svěřena zákonem určeným subjektům, které její výkon na jiného nemohou delegovat; sankcí za porušení této direktivy je poškození smlouvy, jíž se žalobkyně zavázala za úplatu provádět exekuce, (absolutní) neplatností. Úkony, které žalobkyně provedla, a náklady, které jí vznikly, nicméně penězi vyjádřitelnou hodnotu mají a nic nebrání její výši poměřovat s odměnou a náhradou exekutora při provádění exekuce.

Odlíšné právní posouzení otázky vydání majetkového prospěchu získaného plněním z neplatného právního úkonu tedy správné není a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. byl uplatněn po právu; Nejvyšší soud proto - aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) - rozsudek odvolacího soudu v potvrzující části zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o.s.ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu

prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)